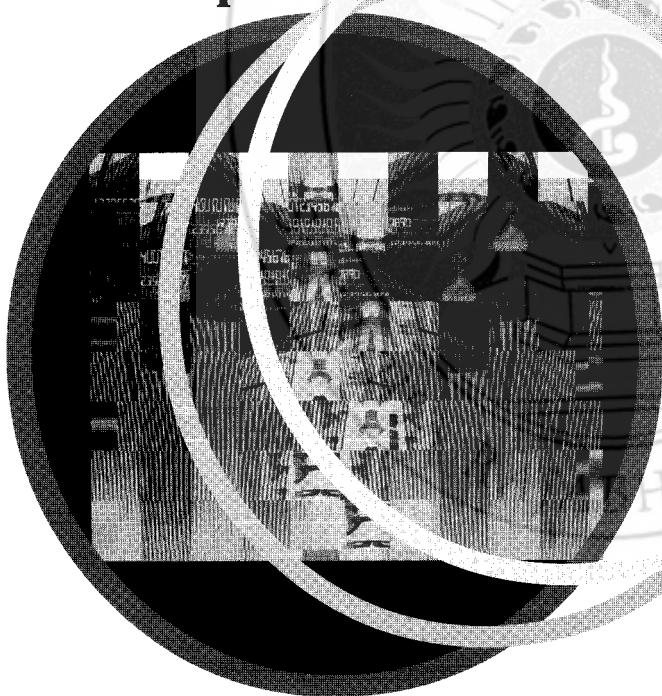

ถ้าถามว่าสุขยอดความต้องการของมนุษย์คืออะไร คำตอบคงมีหลากหลายตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ถ้าໄเล่เลียงกันให้ดีแล้ว คำตอบสุดท้ายของสุขยอดความต้องการของมนุษย์คือ “ความสุข” และถ้าถามว่า อะไรคือความสุข ก็ต้องตอบว่า “ความยินดี ความพอใจ” นั่นแหลก็คือความสุข เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสุขจึงมีได้หลายเรื่อง เพราะมนุษย์เรามีความยินดี ความพอใจได้ในหลาย ๆ เรื่อง อย่างไรก็ตาม มนุษย์ธรรมชาตจะหนีไม่พ้นไปจากความยินดีความพอใจจากการได้สัมผัสถูกสุนทรีย์ตุหรือสิ่งที่ทำให้เกิดสุนทรีย์ส ซึ่งก็คืออารมณ์ที่เป็นความดี ความงาม

เหตุกี่เกิดและทางเข้ากังสุนกริยภาพ อิกเมูบวงหนึ่ง

อุรยองค์ อัชรักษา*

ความไฟเราะ รวมไปถึงความอ่อนโยน ความห้อมหวาน ความนุ่มนวลสบายนจากการสัมผัสถางกาย ประสาทสัมผัสหั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย เป็นประดุของความสุข ทั้งหลาย ความสุขซึ่งได้รับจากการสัมผัสนิรwanเรียกว่า “ความสุข” คือสุขจากการสัมผัสถูกสิ่งภายนอกโดยผ่านประสาทสัมผัส ก่าวกีด เมื่อตัวได้สัมผัสถูกบูรุป ลักษณ์ทั้งดง หูได้สัมผัสถูกเสียงที่ไฟเราะ จมูกได้สัมผัสถูกกลิ่นห้อมหรือกลิ่นที่ตนชอบ ลิ้นได้สัมผัสถูกรสอ่อนโยน กายได้สัมผัสถูกสิ่งที่นุ่มนวลอบอุ่นสบายน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อันเป็นที่ชอบใจ เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถพิเศษที่จะระลึกถึงเรื่องในอดีตได้ สิ่งที่ตนเคยมีประสบการณ์อันพอใจแล้วในอดีต ก็ยังจำได้และถูกจดจำเป็นความสุขทางใจ ขึ้นมาอีก เรียกว่าความรู้สึกทางใจนี้ว่าธรรมารมณ์ ซึ่งอันที่จริงแล้ว การสัมผัสถักบัดสิ่งภายนอกทั้งหลายก็จะมาลงที่ความรู้สึกทางใจหรือทางจิต เป็นพระจิตเป็นประทานของการรับรู้ทั้งหลาย ในทางตรงกันข้าม ถ้าตัวได้สัมผัสถักบูรุปที่อัปถักระดับนี้ หูได้สัมผัสถักบันเสียงที่หายนะระดับจมูกได้สัมผัสถักบกลิ่นที่ดินไม่ชอบ ลิ้นได้สัมผัสถักบรสีดหรือขมเผ็ด กายได้สัมผัสถักบันสิ่งอันเป็นที่ไม่ชอบใจ จิต宦ว ระลึกถึงสิ่งที่เครื่องหนอนชี้ว่าร้ายในอดีต อันนี้ก็จะทำให้เกิดความทุกข์ความไม่พอใจขึ้นมา แต่ในบางครั้งเมื่อได้สัมผัสถักบบางสิ่งบางอย่างแล้วกลับรู้สึกดีขึ้น คือไม่สุขไม่ทุกข์เป็นไปได้ เรียกว่า “อุทุกข์มสุข” ความรู้สึกทั้งหลายที่กล่าวมานี้เรียกว่า เวทนา หรือการเสวยอารมณ์ ซึ่งมี ๓ ลักษณะคือ สุขเวทนา ทุกข์เวทนา และ อุทุกข์มสุขเวทนา

โดยเหตุที่ธรรม(ชาติ) ทั้งหลายที่ปรากฏให้เรารับรู้และการรับรู้นั้น เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยๆ แต่เกิดขึ้น เพราะมีเหตุ(ตัวก่อ) และปัจจัย(ตัวเสริม) ช่วยกันทำให้เกิดผล ผลที่เกิดขึ้นอาจมีหลายเหตุหลายปัจจัย เมื่อเกิดขึ้นแล้วสิ่งนั้นอาจลายเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดผลอื่นๆ ขึ้นมาได้อีก และถ้าลายเป็นเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อ กันอย่างซับซ้อน แล้วเหตุปัจจัยและผลที่เกิดขึ้นนั้นก็ต้องสูญไป เพราะเหตุปัจจัยต้องไปก่อนผลจึงต้องตาม แม้ในอดีตอันใกล้ จนคนปัญญา น้อยไม่อาจรู้ได้เลยว่า ผลที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน ขณะนั้น มีอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยกันบ้าง เมื่อหมดปัญญาเข้าก็เลยตัดสินกันผิดๆ บ้างกล่าวหา

ว่ามันเกิดขึ้นเองโดยฯ หรือเกิดขึ้นเพราะผู้มีอำนาจเหนือมนุษย์หรืออาจเกิดขึ้นเพราการดลบันดาลของอะไรต่อมิอะไรให้วุ่นกันไปหมด

เรื่องความสุขความทุกข์หรือเวทนา ก็เช่นกัน มันเป็นเพียงผลที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยบางอย่าง แล้วอะไรเป็นเหตุปัจจัยของความสุข ความทุกข์เล่า สิ่งแรกที่ต้องยอมรับคือ ถ้าเรามีความสมบูรณ์ของเครื่องรับคือมีประสิทธิภาพ เป็นปกติ ไม่เป็นคนบ้า ใบบอด หนวก เราก็มีเครื่องมือที่จะรับความสุขหรือความทุกข์ได้แล้ว นี้เป็นผลจากบุญกุศลระดับหนึ่งของเราและพ่อแม่ที่ได้เคารพทำร่วมกันไว้แล้วในอดีต ขอ喻ว่าเพียงชั่วครู่ที่ผ่านไปก็ถือว่าเป็นอดีตแล้ว แต่การที่เราจะรับเอาสิ่งภายนอกเข้ามาเป็นความสุขหรือเป็นความทุกข์นั้น เป็นเพราเราเคยสร้างเหตุปัจจัยอะไรไว้ก่อน บุคคลที่ได้สัมผัสถักบันสุนทรีย์วัตถุแล้วเข้าใจในคุณค่าสุนทรีย์ธาตุ จนเป็นเหตุให้เกิดอาการณ์สุนทรีย์นั้น เป็นเพราเขามีความพร้อมที่จะสภาพสิ่งที่เป็นสุนทรีย์วัตถุนั้น จนเกิดความรู้สึกความเข้าใจในคุณของสิ่งนั้น แล้วอาการณ์สุนทรีย์ก็เกิดขึ้นได้ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขามีแต่ความรุ่มร้อนทั้งกายและใจจนขาดความสงบเงียบไม่ได้ เขายังอาจที่จะสัมผัสถักบันสุนทรีย์จากสุนทรีย์วัตถุนั้นได้เลย ตัวอย่างที่เห็นได้ในเรื่องนี้คือ นักโทษประหารที่รู้ตัวว่าจะต้องถูกนำเข้าหลักประหารตอนยามรุ่งฟรุ่งนี้ ในค่ำวันนั้นแม้ผู้คุมจะจัดหาอาหารที่อร่อยที่สุดให้รับประทาน จัดการแสดงทั้งงามที่สุดให้ดู มีดนตรีที่เพราที่สุดให้ฟัง ให้นั่งนอนบนฟูกที่อ่อนนุ่มในห้องปรับอากาศที่สบายที่สุด ถึงขนาดนั้นก็ไม่เคยปรากฏว่ามีนักโทษประหารคนใดกินได้นอนหลับและมีความสุขจากสุนทรีย์วัตถุทั้งหลายที่

นำมาปรนเปรอให้ ความเร่าร้อนทุกชีวิกล้า
ต้ายทำให้เขากินไม่ได้ นอนไม่หลับไม่สนูกับ
การแสงไฟซึ่งกับความไฟเระของคนตื่นนั้น
แม้จะพาเข้าไปเพียงในสถานที่ซึ่งดงามและ
สวยงามที่สุดแล้วความสุขต่างๆ ก็ยังจะเกิดขึ้นกับ
เข้าได้ยาก ช่วงเวลานั้นเขากลับจะมีแต่ความ
ทุกข์เป็นส่วนใหญ่ อาจมีความสุขบ้างช่วงเว็บๆ
แต่แล้วก็ยังทุกข์หนักเข้าไปอีก เพราะรู้สึก
เสียดายที่จะต้องปลดพรางจากสุนทรีย์ต้นนั้น
ถ้าจะถามว่าอะไรเป็นเหตุให้เข้าต้องเป็นทุกข์
ต้องตอบว่า เพราะเข้าทำกรรมชั่วหรือกรรมที่
เป็นภัยแล้วก่อน ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่
ได้สร้างเหตุของความสุขหรือได้ทำภัยกรรมอัน
เป็นคุณความดีไว้ก่อน เข้าจะได้รับผลอันเป็น
สิ่งที่ดีงามซึ่งก็คือความสุขภายในนั่นเอง

ถ้าจะถามต่อไปอีกว่า แล้วอะไรที่เป็น
กรรมดีหรือภัยกรรม อันนี้ยอดนักประยูรผู้
เป็นลัพพัญญุพหุหรเจ้าซึ่งเป็นบรมครูของโลก ได้
สอนว่า ภัยกรรมบต 10 หมายถึงกรรมที่เป็นภัย
เป็นภาระทำที่ชำระลังสิ่งสกปรกหรือความ
ชั่วร้ายให้จางหมดไปจากคน จนมีความเป็นมนุษย์
จัดเป็นหนทางแห่งการกระทำการคุณความดี ซึ่งจะ
นำไปสู่ความสุขความเจริญหรือสุคติ เป็นการ
กระทำการด้วยทางวิชาและทางใจ 10 อย่าง
ได้แก่

1. กายกรรม 3 การกระทำการกาย 3 อย่าง คือ

1.1 เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน
แต่ให้มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลต่อ
สรรพสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่เป็นมนุษย์
ด้วยกันเท่านั้น

1.2 เว้นจากการลักทรัพย์ แต่ให้มี
ความเคารพในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของผู้อื่น

1.3 เว้นจากการประพฤติดีในการ
โดยการไม่พรางของรักของหงส์อื่นและไม่
ล่วงละเมิดประเพณีทางเพศ

2. ภจกรรม 4 การกระทำการใจ 4 อย่าง คือ

2.1 เว้นจากการพูดเหี้ย แต่ให้พูดใน
สิ่งเป็นจริง และถูกต้อง ถ้าพูดจริงแต่ไม่เกิด
ประไยชน์ก็ไม่ต้องพูด

2.2 เว้นจากการพูดคำหยาบ แต่ให้
พูดด้วยคำไฟเราะอ่อนหวานทำให้ผู้ฟังพอใจ คำ
พูดที่ไฟเราะอ่อนหวานนั้นไฟเราะยิ่งก่อความตื่น
ทั้งหลายเสียอีก

2.3 เว้นจากการพูดส่อเสียด แต่ให้
พูดในสิ่งที่ช่วยสมานความแตกร้าวหรือพูดในสิ่ง
ที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรักใคร่สมัครสมาน
สามัคคีต่อกัน

2.4 เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ แต่พูดใน
สิ่งที่เป็นสารประไยชน์และถูกกาลเทศะ

3. มโนกรรม 3 การกระทำการใจ 3 อย่าง คือ

3.1 เว้นจากการเพ่งเลึงอยากได้ของ
ผู้อื่นหรือเว้นจากการละโมบไลมาก แต่ให้พึง
พอใจในสิ่งที่ตนมีตนได้ อันเป็นผลจากความ
ขยันหมั่นเพียรอย่างเต็มความสามารถของตน
แล้ว

3.2 เว้นจากการผูกโกรธ การมีจิตคิดร้าย
หรือพยาบาทผู้อื่น แต่ต้องให้อภัย มีความรัก
ความเมตตาต่อกัน

3.3 เว้นจากการเห็นผิดทำหนองคล่อง
ธรรม หรือมิจฉาทิฐิ หรือเห็นผิดเป็นชอบ เช่น
เห็นกงจักรเป็นดอกบัวทำหนองนั้น แต่มีความ
เห็นว่าผลกรรมมีจริง ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้
ชั่ว ทานที่ทำแล้วย่อมมีผล คุณบิดามารดา

ครูอาจารย์มีจริงต้องกตัญญูคุณและทดแทนคุณเป็นต้น

เมื่อปฏิบัติตามกฎกระทรวงบกท ๑๐ แล้วจะได้ผลอะไร คำตอบจะมีได้ดังนี้ คือ

1. เว้นจากการช่า การเบียดเบียน จะทำให้คุณอายุยืน ไม่เป็นคนขี้โรค ไม่เป็นคนพิกลพิการ คนที่กำลังเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ไม่มีทางเข้าถึงสุนทรียภาพได้หรอก ถ้ายิ่งพิการทางอวัยวะสมผัสด้วยแล้วก็ไม่ต้องรับรู้อะไร แล้วสุนทรียภาพจะมีได้ที่ไหน

2. เว้นจากการลักษทรัพย์ จะทำให้ทรัพย์สินของคุณไม่สูญหาย ไม่มีใครขโมยทรัพย์คุณไปได้ คุณจะไม่เป็นทุกข์ เพราะทรัพย์สินทั้งหลายคุณให้ทานมาก ยิ่งทำให้คุณเป็นคนร่าเริย อันที่จริงการให้ทานทั้งหลายนั้น แท้จริงคุณจะไม่เสียอะไรเป้เลย มันเป็นการให้กับตัวเองแท้ ๆ เพราะมันจะกลับมาเป็นของคุณอีกภายหลัง ให้ของดีข้อมาได้ของดีกว่า ในของประณีตย่อมได้สิ่งประณีตกว่า เพียงแต่คุณอย่าคิดหวังอยากจะได้กลับคืนมาก็แล้วกัน สำหรับข้อนี้ครรฯ ก็รู้ว่าต้องมีทรัพย์จึงจะมีโอกาสสัมผัสถกบสิ่งที่เป็นสุนทรีย์ตั้งต้นได้ ของสุนทรีย์แบบพรีฯ ไม่ค่อยมีเลย ยิ่งสุนทรีย์ตั้งต้นที่ประณีตมากยิ่งแพงมาก

3. เว้นจากการประพฤติผิดในงาน ซึ่งจะทำให้ไม่มีครัวเรือนของรักของหวงของคุณไปได้ ชีวิตครอบครัวคุณยิ่งจะมีความสุข สิ่งสุนทรีย์ทั้งหลายล้วนแล้วแต่เป็นของรักของหวง คุณรักหวงในสุนทรีย์ตั้งต้นได้ สิ่งนั้นจะอยู่กับคุณให้คุณได้ชื่นชมนาน ๆ เขาจะไม่เป็นเหตุทำให้คุณต้องจากเขาไปด้วย ก็เห็นกันอยู่บ่อย ๆ ที่เจ้าของสิ่งสุนทรีย์ทั้งหลายต้องถูกทำร้ายจนถึงตาย

4. เว้นจากการพูดเท็จ ทำให้คุณเป็นผู้มี

เกียรติได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากบุคคลทั้งหลาย แล้วจะไม่มีใครมาหลอกลวงให้คุณต้องเสียอารมณ์ ของเที่ยมของปลอมจะไม่ตกรากถึงคุณให้ต้องเจ็บอก

5. เว้นจากการพูดคำหยาบ ทำให้คุณเป็นคนน่ารัก คุณจะได้ยินแต่เสียงที่ไพเราะรื่นหู ที่คุณฟังเสียงต่าง ๆ ได้ไพเราะ เพราะคุณพูดหากับครรฯ อย่างไพเราะไว้ก่อนแล้ว

6. เว้นจากการพูดคำส่อเสียด ทำให้คุณไม่มีเครื่องเลี้ยง คุณจะมีแต่คนรักครรฯ ชอบพอที่ว่าเป้ โลกนี้จะมีแต่ความอกริมย์สำหรับคุณ ไม่ว่าจะมองไปทางไหนมีแต่ความน่ารักน่าชื่นน่ารื่นรมย์ไปเสียทั้งหมด

7. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ทำให้คุณรับรู้แต่สิ่งที่มีสารประโยชน์ ไม่เสียเวลา กับเรื่องไม่เป็นเรื่อง

8. เว้นจากการเพ่งเลึงอย่างได้ของผู้อื่น ทำให้คุณเป็นคนรู้จักพอ จิตไม่เร่าร้อนด้วยความมอยากได้

9. เว้นจากการมีจิตคิดร้ายหรือพยายามผู้อื่น ทำให้คุณมีจิตสงบยืน มีสันติสุขและมีสมาธิ

10. เว้นจากการเห็นผิดทำลงคงคล่องธรรม ทำให้คุณตั้งอยู่ในคุณความดีทั้งหลายได้

การกระทำการตามกฎกระทรวงบกท ๑๐ ดังกล่าว มาแล้ว จะทำให้คุณเป็นบุคคลที่สะอาดและการที่มุ่งสร้างคุณความดีทำให้คุณจะไม่ไปสู่ทุกข์คติหรืออบายภูมิซึ่งมีนรรค เปรต อสุรกายและดิรัจนา อันเป็นแคนที่มีแต่ความทุกข์ความเครวามมอง ไร้สุนทรียภาพโดยสิ้นเชิง เพียงเท่านี้ชีวิตคุณก็จะบันเทิงอยู่แต่ในมนุษย์โลกหรือเทวโลกอันเต็มไปด้วยสิ่งสุนทรีย์ นี้แหลกคือเหตุปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดสุนทรียภาพขึ้นในตัวคุณแล้ว

คำตามต่อไปคือ แล้วจะเข้าถึงสุนทรียภาพได้อย่างไร การที่จะเข้าถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้นั้น จำเป็นต้องมีความรอบรู้ในสิ่งนั้นๆ เสียงก่อนความรู้อันเป็นองค์ประกอบของสุนทรียภาพหรือความคงดามของศิลปะทั้งหลายทั้งที่เป็นทัศนศิลป์ ดนตรี และศิลปะการเคลื่อนไหวนั้นจะไม่กล่าวในที่นี้แล้ว แต่จะอธิบายว่าสรุพลังทั้งหลายล้วนแต่เป็นปรากฏการณ์จากองค์ประกอบต่างๆ ที่มาประชุมกันซึ่งครั้งซึ่งคราวในช่วงเวลาอันสั้น จากนั้นก็สลายหายไปหาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ยกตัวอย่างเช่น เสียงดนตรี เสียงดนตรีจริงๆ เป็นเพียงปรากฏการณ์ที่คลื่นอากาศอันเป็นผลมาจากการสั่นสะเทือนของวัตถุเครื่องดนตรี เช่นสายชิงดึง แผ่นไม้ ผืนผ้า ลิ้นปี่ ท่ออากาศ เป็นต้น สำหรับการตีดีด สี ตี เป่า ทำให้อากาศรอบข้างสั่นสะเทือนด้วยระดับความถี่ต่างๆ จนเกิดคลื่นอากาศขึ้น แล้วคลื่นอากาศนั้นจะกระพือมากระทบเข้ากับหูเรา เยื่อแก้วหูมันก็สั่นสะเทือนตามด้วยความถี่ระดับเดียวกัน แต่หูมันไม่มีรู้เรื่องมันกลับส่งสัญญาณความถี่นั้นไปให้สมองแปลความ สมองจะถอดรหัสสัญญาณความถี่จาก การสั่นสะเทือนนั้นว่าเป็นเสียงอะไร โดยใช้วิธีจับคู่กับเสียงข้อมูลเดิมที่สมองได้บันทึก(จำ)ไว้แล้ว แต่ถ้ายังไม่ได้บันทึกไว้ สมองเปลี่ยนความไม่ได้คือไม่รู้ว่าเสียงอะไร รู้แต่เพียงว่าเป็นเสียงเท่านั้น เสียงซึ่งเป็นปรากฏการณ์นั้นมีเกิดขึ้นแล้วก็หายไป เนื่องจากการสั่นสะเทือนหยุดไปแล้ว จึงไม่มีคลื่นอากาศมากระทบกับหูเรา การรับรู้จึงไม่ปรากฏ สร่านเรื่องการเห็นนั้น ที่เราเห็นได้ เพราะแสงหรือผลรวมของแสงหลายๆ สี จากต้นกำเนิดแสงมาตักกระทบกับวัตถุ วัตถุนั้นจะดูดซับแสงบางสีไว้ แล้วจะเหลือแสงสีอื่นๆ ออกมากกระทบเข้ากับตา ผ่านแก้วตาเราไปตกที่

จอภาพตาหรือเรตินา เช่น การที่เราเห็นภาพสีเขียว เพราะเมื่อแสงไปกระทบกับวัตถุ วัตถุนั้นจะดูดซับแสงสีอื่นๆ ไว้หมด แล้วจะเหลือแสงสีเขียวตามรูปร่างของวัตถุนั้นมาสู่ตาเรา ภาพวัตถุสีเขียวจึงปรากฏขึ้นที่เรตินา แต่เรตินาเองมันไม่รู้อะไร มันต้องส่งสัญญาณไปให้สมองแปลความหมาย การรับรู้ภาพสีต่างๆ ได้ เพราะตาเรารับแสงหลาย สีที่ต่างจะเหลือออกมาจากการสั่น “สังขาร” ซึ่งเป็นอาการของจิตจะทำการปูรุ่งแต่งให้เป็นภาพต่างๆ ไปเอง มันอาจเป็นภาพที่ดีหรือเลวๆ ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามผลกระทบในอดีต ส่วนการเดินทางของแสงหรือการสะสมท่อนกลับมาของแสง(สี) โดยแท้จริงมันขาดเป็นช่วงที่เล็กมาก ไม่เชื่อมต่อเนื่องกันเลย แต่ต่ำเราแยกไม่ออกเอง เราไม่แน่ใจว่าแสงเป็นคลื่นหรือเป็นเม็ดอนุภาคกันแน่ ภาพที่เราเห็นจึงรับมาอย่างไม่เชื่อมต่อเนื่องกันด้วยปรากฏการณ์ทุกอย่างเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ตัดไปอย่างรวดเร็ว ปรากฏการณ์บางอย่างเกิดดับรวดเร็วมากจนเราแยกไม่ออก เช่น การติดดับของกระแสงไฟฟ้าสลับเป็นตัวอย่าง แต่เราดูว่าไฟฟ้าติดอยู่เสมอ

พระรามนุษย์มีความจำได้หมายรู้ เรียกว่า “สัญญา” และมีการคิดปูรุ่งแต่งเรียกว่าสังขารมาทำงานร่วมกัน โดยมีสัญญาทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูล ส่งข้อมูลไปให้สังขารเป็นตัวปูรุ่งแต่งภายใต้การบังการของผลกระทบ ไม่ใช่สมอง จิตเป็นเพียงตัวรับรู้ผลของกระบวนการ การ จิตที่เป็นตัวรู้นี้เรียกว่า “วิญญาณหรือวิถีวิญญาณ” ส่วนสัญญา เวทนาและสังขารบางทีก็รวมเรียกว่า “เจตสิก” เป็นอาการของจิต มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดับไปพร้อมกับจิต ศ.นพ. เชวงศีไกคยังได้เปรียบเทียบว่า จิตเป็นเสมือนเม็ดยา

เจตสิก(เวทนา สัญญา สังขาร)เป็นเสมือนด้วยยา เมื่อวิญญาณรับรู้แล้วก็ดับไป แต่กระบวนการการก็ยังไม่ยอมหยุด ยังจะทำให้เกิดการเสวย อารมณ์หรือเวทนาขึ้นมาอีก ถ้าเกิดอารมณ์สุข หรือสุขเวทนาซึ่งเป็นอารมณ์สุนทรีย์แล้วก็ติดใจ อย่างได้ต่อไปอีกจัดเป็นความโลภ แต่ถ้าเป็น อารมณ์ทุกข์หรือทุกข์เวทนา ก็จะไม่พ่อใจอยาก ไล่มันออกไปเสียให้พ้นๆ จัดเป็นความโกรธ แต่ ถ้าไม่รู้อะไรก็เป็นความหลงหรือโมหะดังนั้นจึง สรุปในตอนนี้ว่า อารมณ์สุนทรีย์ทั้งหลายเกิด ขึ้นได้จากการทำงานร่วมกันโดยการจัด กระทำกับข้อมูลที่ได้จากการสัมผัสเมื่อรับรู้แล้ว ถูกส่งไปปุรุ่งแต่โดยสังขารจาก การสนับสนุน ของสัญญาแล้วเกิดอารมณ์ที่พึงพอใจขึ้น ยก ด้วยอย่างเช่น การฟังดนตรี หูเราับคลื่นอากาศ ด้วยความถี่ต่างระดับ (Pitches) ต่างรูปว่าง (Wave shape) ทำให้มีเสียงต่างสีสัน (Tone colour) ต่าง ความสั้นยาวตามมิติเวลา (Rhythm) องค์ ประกอบของการรับรู้คือ หู + เสียง + วิญญาณ ทางหู รู้สึกว่าเพลงไฟเราะ สวยงามนุ่มนวลใจ (เวทนา) หมายความว่าเป็นเสียงชลุย เสียงจะเข้า เสียง ซอก เป็นเพลงลาเสียงเทียน (สัญญา) ขอบใจ เพลงนั้น อยากร้องนาน ๆ อยากร้องอีก อยากร ไปฝึกฝนตัว อย่างไรก็ตาม เห็นหาดสมิหรา (สังขาร) อีกด้วย หนึ่งเช่น เห็นหาดสมิหรา (วิญญาณ) รู้สึกสวยงาม ลมเย็นพัดมาสบายกาย มีอากาศบริสุทธิ์ชื่นใจ (เวทนา) หมายความว่า น้ำ ทะเลใส ห้องพักสีคราม หาดทรายขาวสะอาด ร่มรื่นในยามเย็น(สัญญา) ขอบใจต่อทิวทัศน์ หาดสมิหรา อยากอยู่ที่นั่นนานๆ คืนนี้จะนอน ที่ชายหาด อยากปลูกบ้านที่นั่น (สังขาร)

กระบวนการที่กล่าวว่า เกิดขึ้นและเป็น

ไปเองอย่างอัตโนมัติ ท่านพุทธทาสกล่าวว่า มันเป็นเช่นนั้นเอง ไม่มีอำนาจภายนอกอื่นใด ไปจัดการหรือห้ามมันได้ ปรากฏการณ์นั้นมัน เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยและดับไปเพราะเหตุปัจจัย ดับ มันดับไปทั้งปรากฏการณ์ภายนอกที่ถูกรับ รู้ซึ่งเรียกว่า รูป (หมายถึงสภาพรวมที่ไม่ใช่ สภาพรู้ เช่น สี เสียง กลิ่น รส เย็น ร้อน อ่อน แข็ง) และปรากฏการณ์ที่เป็นการรับรู้ภายนอก เรียกว่า นาม โดยธรรมชาตินามซึ่งเป็นการรับรู้ ดับไปรือกว่ารูปซึ่งเป็นปรากฏการณ์ภายนอก การรับรู้เรื่องใดเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป การรับรู้ เรื่องใหม่จึงเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปอีก เราจะรู้ได้ที่ ละอย่างที่ละเรื่องเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่มันดับไปแล้ว สัญญาอย่างทำหน้าที่(จำ)ได้อยู่ แล้วก็เข้ามาให้ สังขารปุรุ่งแต่ต่อไป การที่เราได้ยินเสียงโดย โสดวิญญาณ ได้เห็นรูปโดยจักษุวิญญาณ ได้รับ รสโดยชิวาวิญญาณ หลายเรื่องดูเหมือนจะ เป็นการรับรู้ในขณะเดียวกัน แต่แท้จริงมันเกิด ขึ้นที่ละช่องทางที่รับรู้ ที่ละเรื่อง ที่ละขณะเวลา ที่ละขณะจิตซึ่งเกิดด้วยมาก ไม่พร้อมกันเลย สังขารยังสามารถนำมาประดิษฐ์ต่อ กันได้เอง โดยมีสัญญาเป็นตัวช่วย แล้วเราจะไปหลงเพลิน กับมันซึ่งเป็นแค่เพียงความรู้สึกหรือเวทนา แท้จริง แล้ว สัญญาต่างหากที่ยังไม่ยอมให้มันดับ โดย ยังคงเก็บรักษาไว้ที่จิตดวงใหม่อาจเป็น จิตสำนึกหรือจิตไร้สำนึก (ภวังคจิต) ก็ได้ แม้ว่า จิตดวงเดิมและสัญญาเดิมดับไปแล้วแต่ก็ยัง ถ่ายทอดข้อมูลทุกสิ่งทุกอย่างไปให้กับจิตดวง ใหม่ที่เกิดขึ้นเรียกว่าสันดติสังขารตัวใหม่ก็ปุรุ่งแต่ ขึ้นอีก ความสุขหรือความทุกข์ของมนุษย์แม้

เป็นเพียงเรื่องในอดีตแต่ก็ยังคงมีอยู่ได้ เพราะ มันเป็นเช่นนี้แหละ เราจึงต้องรู้เท่าทันมันให้ได้ การดูหนัง พิงเพลงหรือดูละคอน ดู ที่วิ หรือแม้แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเราโดยตรง ก เปียงแต่ดูและรับรู้ว่ามันเป็นแค่ปรากฏการณ์ ชั่วครู่ตามเหตุปัจจัยเท่านั้น ส่วนจะเพลิดเพลิน ไปกับสุนทรียรสบ้างในขณะนั้นตามประสาของ บุคุชนผู้มีสติไม่บริบูรณ์หลงลืมไปบ้างชั่วขณะ อีก ทั้งมีปัญญาน้อยไม่ค่อยรู้ไม่ค่อยเข้าใจความจริง อะไรก็ตาม เรื่องจะให้รู้ตัวอยู่เสมอว่ามันเป็นแค่ ภารายอย่างอริยะบุคคลคงจะเป็นไปไม่ได้ แต่ ต้องระวังอย่าถือติดกับแล้วกัน เพราะสิ่งที่ไม่ใช่ ภารณ์สุนทรีย์ อาจจะแทรกเข้ามาด้วยอย่าง ไม่ทันรู้ตัว รู้อย่างนี้จึงต้องฝึกสติให้ทันกับ ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบัน ขณะ ท่านแนะนำว่า เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น ให้สักด ักไว้ก่อนด้วยสติ และจัดการด้วยความรู้และ

ปัญญาที่เป็นโภนิโสมนสิกา ถ้าทำอย่างนี้อยู่ บ่อยๆ จะเป็นนิสัยเราก็จะมีความสุขกับ สุนทรียรสอันเป็นสิ่งมารยาณ์ตามสมควรแก่ผู้ ที่ยัง(อยาก) อยู่ในโลกนี้วิวัฒนาแล้ว

สรุป สิ่งที่ต้องตระหนักรือ ทุกข์ภายในผลจาก การทุ(ผิด)ศีล ทุกข์ใจเป็นผลจากต้นเหา(ความ ทะยานอย่าง) ถ้าภายในใจเป็นทุกข์แล้ว การเข้า ถึงสุนทรียภาพเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ถ้ายังติด อยากลุ่มหลงเมามัวอยู่กับสุนทรียรสก็ยังคงจะ ต้องเป็นทุกข์อยู่ร่วมไป

แล้วอะไรคือสุนทรียภาพ อันนี้โดยอีก มุมมองหนึ่งขออนุว่า สุนทรียภาพคืออารมณ์ หรือภาวะที่เป็นสุขจากการแสดงสุนทรีย์ต่ำๆ โดย ปราศจากการลุ่มหลงเมามัวในสุนทรียรส หลุด พ้นจากความอยากรู้ความติดยึดครั้งมีคร่าวได้ แต่ เป็นการแสดงด้วยความรู้เท่าทัน มีความเข้าใจ ในธรรม(ชาติ)นั้นอย่างแท้จริงโดยปราศจาก ความติดยึดและมีความเป็นอิสระ นี้แหละคือ สุนทรียภาพ นี้ก็เป็นทางเข้าถึงสุนทรียภาพอีก มุมมองหนึ่ง

ความส่งท้าย

รูป เสียง กลิ่น รส โภชัพพะ และ ธรรมารณ์ ซึ่งเป็นกามสุข ล้วนเป็นที่เสน่ห์ อันเย้ายวนของโลก บุคคลทั้งหลายจึงติดอยู่ใน โลก แต่โทษธรรมของกามสุขและโลกนี้มีอยู่ ถ้าโทษธรรมเหล่านั้นไม่มีแล้ว คนจะเป็นกามสุข และเป็นโลกได้อย่างไร

บรรณานุกรม

โภสุม สายใจ และคณะ. สุนทรียภาพของชีวิต ศูนย์หนังสือ. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กทม. 2544

เชวง เดชะไកษะ ศ. นพ. ช่องดีในพระอภิธรรม. มูลนิธิปริญญาธรรม วัดสังเวชวิศยาาราม บางลำพู เขตพระนคร กทม. 2532

บริยติ-ปวีบติธรรม มูลนิธิปริญญาธรรม วัดสังเวชวิศยาาราม บางลำพู เขตพระนคร กทม. 2542
มูลนิธิปริญญาธรรม หนังสือที่ระลึกแด่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เชวง เดชะไกษะ รามซูปเปอร์ ปริ้น กทม. 2545

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ พุทธศาสนา ปรัชญา 1520201 โ. เอส. พริ้นติ้ง เย้าส์ เขตบางกอกน้อย กทม. 2538

ญาณสังวร สมเด็จพระ สมเด็จพระสังฆราช สมกлемหาปريณากร ชีวิตนี้สำคัญนัก ด้านสุทธาการพิมพ์ ลาดพร้าว กทม. 2538

รวมนី พระราชน พุทธธรรม คณระดมธรรม บริษัทโ. เอส. พริ้นติ้ง เย้าส์ จำกัดเขตบางกอกน้อย กทม. 2525

วาสิช្យ จัณยานนท์ วิทยาศาสตร์การดนตรี กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2542

สุจินต์ บริหารงานเขตต์ ปรัมตถธรรมสังเขป แนวทางเจริญวิปัสสนา โรงพิมพ์สำนักพิมพ์สุกฯ บางกอกน้อย กทม. 2526

ชีด MP3

เชวง เดชะไกษะ ศ. นพ. ทางสายกลาง มูลนิธิปริญญาธรรม วัดสังเวชวิศยาาราม บางลำพู เขตพระนคร กทม.

สุจินต์ บริหารงานเขตต์ คำบรรยายพระอภิธรรม MP3 วัดบวรนิเวศวิหาร กทม.